

ANALYSE

Økonomisk genopretning af erhvervsskolerne efter mange års kontraktiv finanspolitik

Hovedkonklusioner

- Det er nødvendigt med en uddannelsessektor, der er økonomisk gearret til at imødekomme arbejdsmarkedets nuværende og fremtidige efterspørgsel på kvalificeret arbejdskraft.
- Midlertidige puljer og takstforhøjelser bør omlægges til generelle og permanente takstforhøjelser. Hvis ikke ser erhvervsskolerne ind i en fremtid med store uddannelsesbesparelser i form af bortfaldende puljer og midlertidige takstforhøjelser.
- I 2021 har erhvervsskolerne ca. 285 mio. kr. mindre at drive uddannelser for sammenlignet med 2015, men med bortfald af alle midlertidige puljer og takstforhøjelser vil der allerede i 2025 være ca. 820 mio. kr. mindre at drive uddannelse for sammenlignet med 2015.
- Institutionerne på ungdomsuddannelsesområdet har historisk set kunne imødekomme 70-80 pct. af et indtægtsfald det samme år. Det økonomiske pres institutionerne har været underlagt har bidraget til en institutionsudvikling med fusioner og presset institutionerne ift. udvikling af uddannelse og den faglige kvalitet.

Baggrund

Erhvervsskolerne har de seneste mange år været underlagt en kontraktiv finanspolitik, hvor effektiviseringskrav har haft høj prioritet. Som et plaster på såret og som et forsøg på at udligne at erhvervsskolerne har været presset økonomisk, har man fra politisk hold, siden indførelsen af omprioriteringsbidraget, tilført midlertidige kvalitetspuljer og takstforhøjelser til erhvervsskolerne. Udfordringen med de midlertidige kvalitetspuljer og takstforhøjelser er, at erhvervsskolerne løbende ser ind i en usikker fremtid med besparelser i form af bortfaldende midler, når både de midlertidige kvalitetspuljer og takstforhøjelser udløber.

Denne analyse vil give et overblik over relevante besparelser og midlertidige investeringer erhvervsskolerne i de seneste par år har været omfattet af.

Kontraktiv finanspolitik og midlertidige investeringer i uddannelse

Ungdomsuddannelsesområdet har igennem mange år været underlagt en kontraktiv finanspolitik, hvilket har haft store negative økonomiske konsekvenser for erhvervsskolerne. Særligt omprioriteringsbidraget som erhvervsskolerne blev omfattet af på finansloven 2016 har betydet, at erhvervsskolernes økonomi har været presset.

Dette afsnit har til formål at give et overblik over større relevante besparelser og strukturelle ændringer, der har haft økonomiske konsekvenser for erhvervsskolerne i perioden 2016 til 2021.

Besparelser

Omprioriteringsbidraget

På finansloven 2016 blev alle større statslige driftsområder, herunder uddannelsessektoren, omfattet af et årligt effektiviseringskrav på 2 pct. årligt. Det var både takster og grundtilskud, der blev omfattet af omprioriteringsbidraget. Omprioriteringsbidragets planlagte besparelser er af flere omgange blevet forlænget, og annulleringen af omprioriteringsbidraget er forekommet på forskellige tidspunkter alt afhængigt af uddannelsestype. På finansloven 2019 blev omprioriteringsbidraget afskaffet på erhvervsuddannelserne, hvor det først på finansloven 2020 er blevet afskaffet på de resterende uddannelsesaktiviteter.

Statens Indkøbsprogram

Erhvervsskolerne er omfattet af Statens Indkøbsprogram, hvor aftalerne vedrører det fællesstatslige indkøb af varer og tjenester. Med finansloven 2021 er man nået til 14. fase af Statens Indkøbsprogram på erhvervsskolerne, hvor effektiviseringspotentialer giver anledning til besparelser på uddannelsessektoren. Statens Indkøbsprogram bliver oftest udmøntet ved takstreduktioner på fællesudgiftstaxameteret, men kan også udmøntes via dispositionsbegrænsninger.

Udover omprioriteringsbidrag og indkøbsbesparelse har der været en række andre politiske initiativer, som har haft betydning for erhvervsskolernes økonomi, da det har betydet ændringer i rammevilkårene. Eksempler på dette er:

- Ændring af opgørelsetidspunktet for elever på første semester på de gymnasiale uddannelser (FL18)
- Nedjustering af undervisningstaxameteret til fjernundervisning på AMU fra 100 pct. til 75 pct. (FL19)
- Justering af markedsføringsudgifterne til finansiering af negativ budgetregulering i 2019 ved nedjustering af fællesudgiftstaxameteret til erhvervsuddannelserne (FL19)
- Ændring af regionaliseringsfaktoren fra 1,1 til 1,05 (FL20)
- Oprettelse af henvisningstaxameteret (FL21).

Puljer og midlertidige taxameterløft

Fra politisk hold har man tilført puljer og midlertidige taxameterløft til erhvervsskolerne, der er kortsigtede investeringer i uddannelsesområdet, hvilket betyder at erhvervsskolerne har udsigt til fremtidige besparelser i form af bortfaldende midler. Nedenstående vil bidrage til et overblik over relevante midler, der er tilført til erhvervsskolerne siden indførelsen af omprioriteringsbidraget i 2016.

Kvalitetspuljer til EUD

På finansloven 2016 blev der afsat et særligt løft af erhvervsuddannelserne, der skulle understøtte erhvervsskolernes arbejde med erhvervsuddannelsesreformen og udligne omprioriteringsbidraget for finansåret 2016. Kvalitetspuljen er af flere omgange blevet forlænget, hvor forlængelsen på finansloven 2020 var en 4-årig forlængelse, der også omfattede forhøjelser fra 2021 og frem til 2023. Kvalitetspuljen er blevet fordelt mellem erhvervsskolerne på baggrund af den faktiske aktivitet. En opgørelse over kvalitetspuljebevillinger i perioden 2016 til 2023 er at finde i tabel 1.

Tabel 1: Kvalitetspuljer til EUD i perioden 2016-2021, løbende priser.

Kvalitetspulje	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mio. kr.	150	150	165	167,6	175	184,8	184,8	184,8

Kilde: Finansloven 2016 til finansloven 2021.

Trepartsaftale fra 2018

Som følge af trepartsaftalen fra 2018 om styrket og mere fleksibel voksen-, efter- og videreuddannelse blev der afsat en 4-årig *kvalitetspulje* på i alt 140 mio. kr. til arbejdsmarkedsuddannelserne (AMU) på 20 mio. kr. i 2018 og 40 mio. kr. årligt i perioden 2019 til 2021, hvor puljen fordeles på baggrund af aktivitet. Udover den 4-årige kvalitetspulje blev der også ydet en 4-årig *taxameterforhøjelse* på 70 mio. kr. årligt. Både kvalitetspuljen og den midlertidige taxameterforhøjelse udløber med finansloven 2022, hvormed erhvervsskolerne har udsigt til besparelser i form af bortfaldende midler¹.

Løft af ungdomsuddannelserne på finansloven 2021

På finansloven 2021 blev der ydet et *økonomisk løft af de gymnasiale uddannelser*, hvilket betyder, at de gymnasiale uddannelser i perioden 2021-2024 får opjusteret taxametertilskuddet med i alt 220 mio. kr. årligt, hvilket bliver udmøntet på undervisningstaxameteret.

Udover et økonomisk løft af de gymnasiale uddannelser er der på finansloven også afsat et *økonomisk løft af erhvervsuddannelserne* på 80 mio. kr. årligt i perioden 2021-2024. Det økonomiske løft udmøntes ved en opjustering af erhvervsuddannelsernes undervisningstaxameter på grund- og hovedforløbet med 2,6 pct. (eksklusiv social-sundhedsuddannelsernes hovedforløb). På social- og sundhedsuddannelserne er der separat afsat 80 mio. kr. til taxameterløft på hovedforløbene i perioden 2021-2024, hvor disse takstforhøjelser udmøntes på undervisningstaxameteret med en opjustering på 23,9 pct.

¹ Læs mere her:

https://deg.dk/fileadmin/2_Aktuelt/1_Fokus/Finansloven_2022/Bortfald_af_kvalitetspuljer_og_takstforhoejelser_paa_arbejdsmarkedsuddannelserne_paa_finansloven_2022.pdf

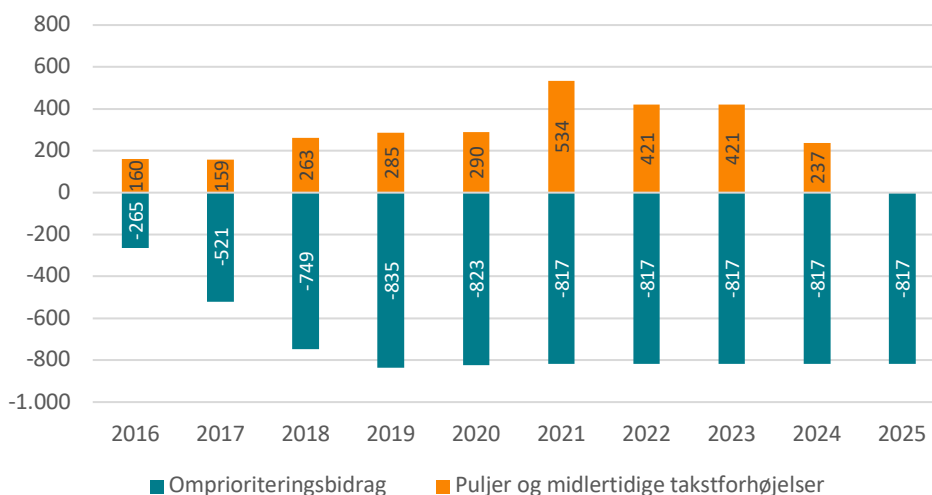
Omprioriteringsbidrag versus midlertidige puljer og takstforhøjelser

Hvis man sammenholder de besparelser, der har været som følge af alene omprioriteringsbidraget med de midlertidige puljer og takstforhøjelser, så ses det tydeligt at den kontraktive finanspolitik har medført, at der har og er mindre at drive uddannelser for.

De akkumuleret besparelser i perioden 2016 til 2021 har i alt været på lidt over 4 mia. kr., hvor der i samme periode er blevet bevilliget midlertidige puljer og takstforhøjelser på ca. 1,7 mia. kr. Erhvervsskolerne har derfor haft ca. 2,3 mia. kr. mindre at drive uddannelse for over en 6-årig periode ift. 2015.

Bortfald af midlertidige puljer og takstforhøjelser betyder, at erhvervsskolerne har udsigt til at have knap 820 mio. kr. mindre at drive uddannelse for i 2025 sammenlignet med i 2015. En opgørelse over besparelser som følge af omprioriteringsbidraget og de midlertidige puljer og takstforhøjelser for perioden 2016 til 2025 er at finde i figur 1.

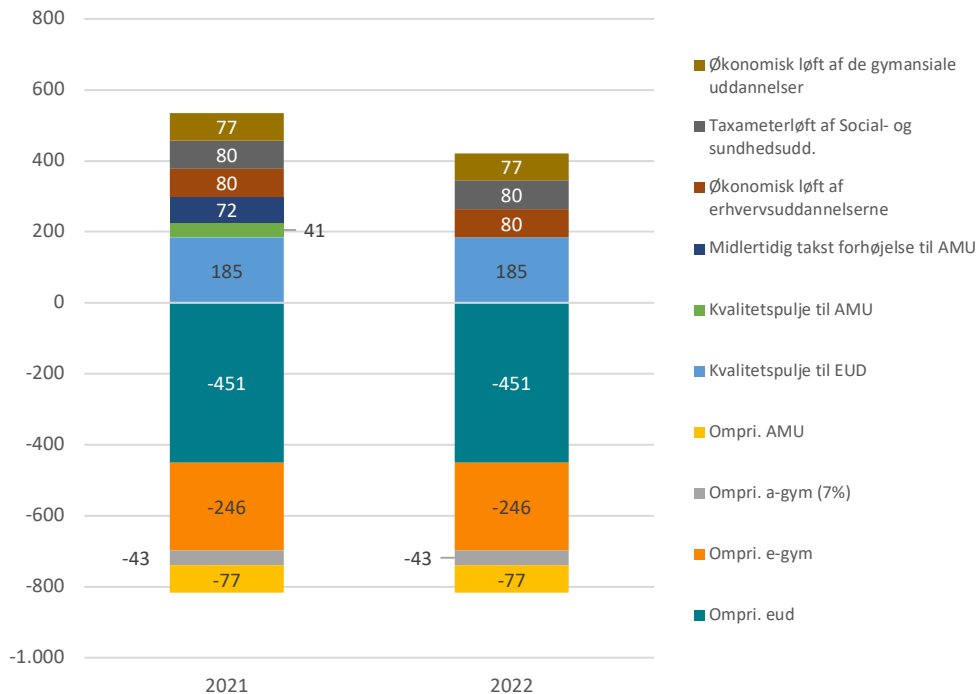
Figur 1: Besparelser på erhvervsskolerne versus midlertidige puljer og takstforhøjelser i perioden 2016 til 2025, 2021-pl-reguleret

Kilde: Finanslovene 2016 til 2021, Børne- og Undervisningsministeriets orienteringsbreve og DEG's egne beregninger.

Hvis man retter blikket mod de midlertidige puljer og takstforhøjelser, der gør sig gældende for finansåret 2021 og 2022 (budgetteret), er der efterhånden en del puljer og takstforhøjelser. På finansåret 2022 er der budgetteret med bortfald af kvalitetspulje og takstforhøjelse til AMU, hvilket betyder det forventes, at AMU-udbydere har knap 113 mio. kr. mindre at drive uddannelser for i 2022 ift. 2021. En opgørelse over de midlertidige puljer og takstforhøjelser samt omprioriteringsbidraget fordelt på erhvervsskolernes overordnet uddannelsesaktiviteter for 2021 og 2022 er at finde i figur 2.

Figur 2: Opgørelse over de midlertidige puljer og takstforhøjelser samt omprioriteringsbidraget fordelt på erhvervsskolernes overordnet uddannelsesaktiviteter for 2021 og 2022, 2021-pl-reguleret

Kilde: Finansloven 2021, Børne- og Undervisningsministeriets orienteringsbreve og DEG's egne beregninger.

Besparelser, tilpasningsevne og institutionsudviklingen

I foråret 2020 udkom Børne- og Undervisningsministeriets eftersyn af ungdomsuddannelsesområdet, der bestod af to dele: en omkostningsanalyse af ungdomsuddannelsesområdet² og et eftersyn af institutionsudviklingen på undervisningsområdet³.

Omkostningsanalysen af ungdomsuddannelsesområdet påviste, at institutionerne historisk set har kunne imødekomme 70-80 pct. af et indtægtsfald med det samme år ved reduktion af institutionernes løn- og driftsomkostninger. Strukturelle forskelle og strategiske valg ift. personale og bygningsmasse er dog en betydelig faktor for dette.

Eftersynet af institutionsudviklingen på undervisningsområdet påviste, at institutionsudviklingen i udpræget grad har været styret af den demografiske udvikling⁴, presset økonomi og et lokalt ønske om opretholdelse af uddannelsesudbud.

² Hovedrapport: Omkostningsanalyse af ungdomsuddannelsesområdet. Struensee & Co. 2019.

³ Eftersyn af institutionsudviklingen på undervisningsområdet, Implement Consulting Group 2020.

⁴ Institutionernes statstilskud er i overvejende grad afhængig af aktiviteten på institutionerne. Læs mere her: https://deg.dk/fileadmin/2_Aktuelt/1_Fokus/Fremtidens_bevillingssystem_2020/2_Faktaark_om_det_nuvarende_bevillingssystem/Bevillingssystemet_helt_enkelt.pdf

Lederne påpegede ydermere, at det økonomiske pres er en udfordring ift. at udvikle undervisning og den faglige kvalitet.

Om data

Data, der er anvendt stammer fra Finanslovene fra årene 2016 til 2021 samt dertilhørende orienteringsbreve fra Børne- og Undervisningsministeriet om Finanslovene fra årene 2016 til 2021.